

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Evy Vachkové „Kvalita života žen v období těhotenství“

Kvalita života v různých kontextech je frekventovaným tématem v odborné literatuře již několik desítek let. Autorka posuzované disertační práce si vybrala aktuální a odborně i společensky významné téma kvality života žen v období těhotenství.

Disertační práce Mgr. Evy Vachkové je tradičně členěna na teoretickou a empirickou část. Teoretická část práce obsahuje celkem 13 hlavních kapitol podávajících na 107 stranách textu informace o východiscích studia kvality života, o historii výzkumu kvality života, problémech spojených s vymezením a definováním pojmu kvalita života, o metodách ke stanovení úrovně a struktury kvality života a soustřeďuje se na metodologické problémy související s identifikací kvality života v období těhotenství. Další kapitoly teoretické části práce jsou věnovány vybraným osobnostním a sociálním souvislostem kvality života, proměnám kvality života v čase, kvalitě života související se zdravím a genderovým charakteristikám kvality života. Poslední čtyři kapitoly teoretické části jsou věnovány těhotenství, jeho souvislostem a kvalitě života v období těhotenství.

Empirická část práce je tvořena dvěma základními kapitolami, bohatě členěnými na 78 stranách do čtených podkapitol. První rozsáhlá kapitola představuje výzkumný design a seznamuje čtenáře s prospektivně založenou studií, zahrnující kvalitativní část (využívající ohniskových skupin) a kvantitativní část, využívající metod WHOQOL - BREF a QOL - GRAV. Poslední subkapitola této první kapitoly přináší informace o retrospektivní studii, využívající metody SEIQOL. Jednotlivé subkapitoly empirické části práce obsahují diskusi ke kvalitativní i kvantitativní části výzkumu. Práce je zakončena závěry (str. 180 - 183) a rozsáhlým soupisem použité literatury (str. 184 - 196). Rozsáhlé jsou i přílohy práce, obsahující jednak ukázky použitých metod, dále oslovující dopisy, formuláře informovaného souhlasu a tabulky obsahující popisné statistiky použitých metod.

Disertační práce je sepsána přehledně a pečlivě, dobrou a srozumitelnou češtinou. Vychází z relevantního domácího i zahraničního literárního zázemí, jehož poznatky zpracovává a přiměřeně kriticky hodnotí. Empirická část práce představuje originální výzkumnou studii, kombinující kvalitativní a kvantitativní přístupy ke studiu kvality

života žen v období těhotenství. Získané výsledky jsou zpracovány přiměřenou a kvalitní statistickou analýzou.

K posuzované disertaci mám následující připomínky:

- 1) Závěry práce jsou spíše komentovaným souhrnem celého textu, zatímco žádoucí návrhy doporučení směřujících ke zlepšení úrovně kvality života žen v období těhotenství, jež by závěry takto pojaté disertace měly obsahovat, zde s výjimkou doporučení na širší využití dotazníků WHO - QOL a zejména QOL - GRAV formulovány nejsou. Disertace přitom obsahuje řadu velmi zajímavých a podnětných zjištění, týkajících se nejen hlavních sledovaných proměnných, tj. kvality života žen v období těhotenství a jejích souvislostí, ale také významných životních cílů těchto žen, řady sociodemografických proměnných (rodinný stav, věk, vzdělání, zaměstnání) atd., jež mohly jako východisko pro formulaci těchto doporučení velmi dobře posloužit.
- 2) V teoretické části práce by disertační práce s tímto zaměřením měla obsahovat více relevantních informací o východiscích a historii utváření pojmu kvalita života, opírajících se o primární literární prameny. Kromě informací převzatých z práce H. Hnilicové (2005) na str. 11 by bylo vhodné alespoň stručně zmínit přínos anglického ekonomy, učitele a zakladatele School of Economics na Cambridge University, A. C. Pigou (1877 – 1959) a jeho práce „The Economics of Welfare“, jejíž čtyři vydání v období mezi dvěma světovými válkami (1920 – 1932) jsou ve světové literatuře považována za jeden z prvních významných příspěvků k systematickému studiu kvality života.
- 3) Otázky kvality života byly součástí programu nejen dvou v disertaci zmiňovaných amerických prezidentů (str. 12), J. F. Kennedyho a L. B. Johnsona v 60. letech 20. stol., ale již 32. prezidenta USA F. D. Roosevelta v rámci specifikace cílů první a druhé části jeho programu New Deal (1933 – 1936).
- 4) Z domácích literárních zdrojů v disertaci postrádám citaci práce H. Vaňurové a P. Mühlpachra (2005).
- 5) K disertaci mám též některé další připomínky spíše formální povahy: např. v případě citace více prací téhož autora by měly být tyto práce v soupisu použité literatury řazeny chronologicky (viz např. citace prací D. Kováče a J. Křivohlavého na str. 188). Některé citace v textu práce nejsou zcela přesné -

např. citace práce Tailleferové (2003) na str. 65 by měla být uvedena jako Taillefer (případně - ová) et al., 2003.

Závěr:

Disertační práce Mgr. Evy Vachkové je věnována aktuálnímu, významnému a potřebnému tématu. Autorka zvolila v empirické části práce adekvátní a přiměřeně náročný postup zpracování, vycházející z kombinace prospektivně a retrospektivně založené studie, realizované za pomoci kvantitativních i kvalitativních metod.

Disertace přinesla nové poznatky především v oblasti studia kvality života a jejích sociodemografických souvislostí u žen v období těhotenství a ověřila v českých podmínkách vhodné metody zjišťování úrovně a struktury kvality života včetně nové metody QOL - GRAV. Posuzovaná disertační práce splňuje požadavky kladené na tento typ prací a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 22. 4. 2014

prof. PhDr. Vladimír Kebza, CSc.